

ಕಳೆದ ದಿನಗಳ ನೆನಪುಗಳು

(ಸ್ವಾಮಿ ವಿರಜಾನಂದರ ಜೀವನ ಹಾಗೂ ಕೆಲವು ಸಮಕಾಲೀನ ಘಟನೆಗಳು)

ಮೂಲ ಬಂಗಾಳಿ: ಸ್ವಾಮಿ ಶ್ರದ್ಧಾನಂದ

ಅನುವಾದ: ಪ್ರವ್ರಾಜಿಕಾ ಯೋಗಾತ್ಮಪ್ರಾಣಾ

ಭಾಗ ೨

ಸೋದರಮಾವ ಅಪೂರ್ವಕೃಷ್ಣ ಮಿತ್ರನು (ಕಾಳೀಕೃಷ್ಣನ ತಾತನ ಏಕೈಕ ಪುತ್ರ) ಅತಿ ಶಾಂತ ಪ್ರಕೃತಿಯವನು ಹಾಗೂ ಮಿತ ಭಾಷಿ. ಸರ್ವದಾ ಓದು, ಬರಹದಲ್ಲಿ ಸಮಯ ಕಳೆಯುತ್ತಿದ್ದ. ಅವನಿಗೆ ಫ್ರೆಂಚ್ ಭಾಷೆ ಕಲಿಯಲು ತುಂಬ ಆಸಕ್ತಿ; ಒಂದು ಬೀರು ಭರ್ತಿ ಫ್ರೆಂಚ್ ಪುಸ್ತಕ ಖರೀದಿಸಿ ಇಟ್ಟಿದ್ದ. ಮಾವನ ಮನೆ ಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಆತನೇ ಕಾಳೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಓದಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ದಾಯಾದಿ ಯಾದ ಭೂತನಾಥ ಮಿತ್ರನು ಮಾವನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಳೀಕೃಷ್ಣನ ಸಹಪಾಠಿ. ಆ ಹುಡುಗನ ಅಡ್ಡ ಹೆಸರು 'ಭೂತೋ' ಎಂದು. ಅಂತಹ ಶಾಂತ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಮಾವನೂ ಸಹ ಓದದಿದ್ದರೆ ಬೆತ್ತ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ರಪ ರಪ ಬಾರಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಭೂತೋ ಬೆತ್ತ ನೋಡಿ ದೊಡನೆಯೇ ಕಾಲು ಕೀಳುತ್ತಿದ್ದ, ಇಲ್ಲವೆ ಏಟು ತಿಂದು ಒದ್ದಾಡು ತಿದ್ದ. ಮಾವ ನನ್ನು ಕಂಡಾಗ ಯಮನನ್ನೇ ಕಂಡಂತಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆ ಮಾವ ೧೯೧೨ರಲ್ಲಿ ಮೃತ್ಯುವಶನಾದ. ಅಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗಾಗಲೇ ಕಾಳೀಕೃಷ್ಣ ಸಂನ್ಯಾಸಿಯಾಗಿದ್ದ.

ಕಾಳೀಕೃಷ್ಣ ತಂದೆಯ ಸ್ನೇಹಿತರಾದ ಹೇಮಬಾಬುಗಳ ಟೈನಿಂಗ್ ಅಕಾಡೆಮಿಯಲ್ಲಿ ೬ನೇ ತರಗತಿಯವರೆಗೆ ಓದಿ, ನಂತರ ರಿಪನ್ ಶಾಲೆಗೆ ಸೇರಿದ. ಶಾಲಾಜೀವನದಲ್ಲಿ ಉಳಿದ ವರ್ಷಗಳು ಇಲ್ಲಿಯೇ ಕಳೆದವು. ಶಾಲೆಯ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವಲ್ಲದೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಅದರ ಪರಿಧಿ ವಿಸ್ತರಿಸಿತ್ತು. ಕಾಳೀಕೃಷ್ಣನಿಗೇಗ ಅಡುಗೆಯಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ ಬೆಳೆದಿತ್ತು. ಪಾಕಶಾಸ್ತ್ರದ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಓದಿ ಕೊಂಡು, ಮಾಂಸ ಹಾಗೂ ಸಿಹಿತಿಂಡಿ ತಯಾರಿಕೆಯ ಪ್ರಯೋಗ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಪೇಟೆಗೆ ಹೋಗುವ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಆನಂದ ದಿಂದ ತಾನೇ ವಹಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ. ಅಂಗಡಿಯವರಿಂದ ಮೋಸ ಹೋಗದೆ, ಹತ್ತಾರು ಕಡೆ ವಿಚಾರಿಸಿ, ಅತಿ ಕಡಿಮೆ ಬೆಲೆಗೆ ಸಾಮಾನು ಖರೀದಿಸಿ ತರುತ್ತಿದ್ದುದು ಪ್ರಶಂಸನೀಯ ಕೆಲಸವೇ ಸರಿ. ಅಜ್ಜನಾದ ವಿನೋದ ವಿಹಾರಿಯು ಮೃತನಾದಾಗ ಕಾಳೀ ಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ೧೨ ವರ್ಷ. ಅಜ್ಜನ ಶ್ರಾದ್ಧಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಬೇಳೆ-ಕಾಳು, ತರಕಾರಿ, ಮಾವಿನಹಣ್ಣು ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ತರುವ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಈ ಹುಡುಗನ ಮೇಲೇ ಬಿದ್ದಿತ್ತು. ಮಂಡಿಯಿಂದ ಆತ್ಮಂತ ಕಡಿಮೆ ಬೆಲೆಗೆ ಎಲ್ಲ ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನು ಖರೀದಿಸಿ ತಂದದ್ದನ್ನು ಕಂಡು ಎಲ್ಲರೂ ಅಚ್ಚರಿಪಟ್ಟಿದ್ದರು.

ಕಾಳೀಕೃಷ್ಣ ನ ಆರೈಕೆಯಲ್ಲಿ ಅಂಗಳದ ಹೂತೋಟ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ನಾನಾ ಆಕಾರದ ಮಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಆಯಾ ಋತು

ವಿಗೆ ತಕ್ಕ ಹೂಗಳನ್ನು ಹಾಕಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ತಾಯಿ, "ಕಾಳಿ ನನ್ನ ಹಿರಿಯ ಮಗಳಿದ್ದಂತೆ. ಸಂಸಾರದ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೂ ಅವನ ತೀಕ್ಷ್ಣ ದೃಷ್ಟಿಯಿದೆ" ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅವನ ಕೆಲಸವೆಲ್ಲವೂ ತುಂಬ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟು, ತಲೆಗೂದಲನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಾಚಿರಬೇಕು; ಆದರೆ ತಿನ್ನಲು ಮಾತ್ರ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆಚ್ಚು ಸಮಯ ಹಿಡಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ತಂದೆ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯನಾಥರಿಗೂ ಅದೇ ಸ್ವಭಾವವಿತ್ತು; ಸಾವಿರ ಕೆಲಸ ಗಳಿದ್ದರೂ ಒಂದು ಗಂಟೆಗೆ ಮುಂಚೆ ಊಟ ಮುಗಿಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ಮತ್ತೊಂದು ಅಭ್ಯಾಸ ಕಾಳೀಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಬಾಲ್ಯದಿಂದಲೂ ಇತ್ತು. ಅದು ವೇಗವಾಗಿ ನಡೆಯುವುದು. ನಡೆಯಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ಸರಸರನೆ ವೇಗ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಒಮ್ಮೆ ತಾಯಿಗೆ ಪುರಿ ಜಗನ್ನಾಥನ ದರ್ಶನ ಮಾಡುವ ಸುಯೋಗ ಒದಗಿ ಬಂದಿತ್ತು. ಆ ಕಾಲಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಸ್ವೀಮರಿನಲ್ಲಿ ಹೋಗಬೇಕಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಆಗ ಆಕೆಗೆ ಎರಡು ವರ್ಷದ ಮಗಳಿದ್ದುದರಿಂದ ತಂದೆ ಹೋಗಬೇಡವೆಂದಿದ್ದರು. ತಾಯಿ, “ಮಗುವನ್ನು ಕಾಳಿ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅವನಿಗೆ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ವಹಿಸಿ ಹೊರಟುಹೋದರು. ಹಿರಿಯಣ್ಣನ ಆರೈಕೆ, ಆದರಗಳನ್ನು ಪಡೆದ ಮಗುವಿಗೆ ತಾಯಿ ಇಲ್ಲದಿರುವುದು ಗೊತ್ತೇ ಆಗಿರಲಿಲ್ಲ.

ಕಾಳೀಕೃಷ್ಣನ ನಿವಾಸವು ಆಮಹರ್ಸ್ವ ಸ್ಥಿಟಿನಲ್ಲಿದ್ದಾಗ, ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದ ವಿಖ್ಯಾತರಾದ ರಾಜಾರಾಮ್ ಮೋಹನ್ ರಾಯ್‌ನ ಮೊಮ್ಮಗ ಹರಿಮೋಹನ್ ರಾಯ್‌ನ ವಿಷಯ ನೆನಪಿಗೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಹರಿಮೋಹನನದು ವಿಚಿತ್ರ ಸ್ವಭಾವ; ಸ್ವತಂತ್ರ ಪ್ರಕೃತಿ. ಮಹಾ ಉದ್ಯಮಶೀಲ, ಆದರೆ ತನ್ನ ಮರ್ಜಿಯಂತೆಯೇ ನಡೆಯುವ ಮನೋಭಾವ. ಮದ್ಯ ಕುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದನಾದರೂ ಎಚ್ಚರ ತಪ್ಪುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವನು ವೈದ್ಯನಾದ್ದರಿಂದ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯನಾಥ ನೊಂದಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸ್ನೇಹವಿತ್ತು. ತನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲೇ ಮೃಗಾಲಯ ವೊಂದನ್ನು ಇಟ್ಟಿದ್ದ. ಅದಕ್ಕೆ ಒಂದಾಣೆಯಂತೆ ಟೀಕೇಟು. ಕಾಳೀ ಕೃಷ್ಣ ಮೊದಲಾದವರನ್ನು ಅವನು ತುಂಬ ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಅವರುಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಮೃಗಾಲಯ ನೋಡಲು ಸದಾ ಸ್ವಾಗತವಿತ್ತು. ಒಂದು ದಿನ ಹರಿಮೋಹನ ಕುಡಿದ ಅಮಲಿನಲ್ಲಿ ಸಿಂಹದ ಬೋನಿಗೆ ಒರಗಿ ಕೂರಲು ಹೊರಟ; ಯಾರ ಮಾತನ್ನೂ ಕೇಳಲಿಲ್ಲ. “ಏನು! ನನ್ನ ಸಿಂಹ ನನ್ನನ್ನೇ ಕಡಿಯುವುದೇ?” ಎನ್ನುತ್ತ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ, ಮೃಗರಾಜ ತನ್ನ ಪಂಜಾಗಳನ್ನು ಅವನ ಬೆನ್ನ ಮೇಲೆ ಊರಿಯೇಬಿಟ್ಟ. ತಕ್ಷಣ ಹರಿಮೋಹನನು, “ಬೇಗ ಉಪ್ಪನ್ನು ಸವರಿ” ಎಂದು ಚೀರಿದ. ಅಲ್ಲದೆ ಕೋಪದಿಂದ ಸಾವಿರಾರು ರೂಪಾಯಿ ಬೆಲೆಬಾಳುವ ಮೃಗಾಲಯವನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಹಣಕ್ಕೆ ಮಾರಿಬಿಟ್ಟ.

ಅನಂತರ ತರಕಾರಿ, ಮೀನಿನ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯನ್ನು ತನ್ನ ಮನೆಯಂಗಳದಲ್ಲೇ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ. ಮಾರಾಟಗಾರರು ಅವನಿಗೇನೂ ಸುಂಕ ಕೊಡಬೇಕಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಜಮೀನುಗಳಿಂದ ಸೊಪ್ಪು-ತರಕಾರಿ ಹಾಗೂ ದೊಡ್ಡ ಮುರಗೋಡು ಮೀನುಗಳನ್ನು ತರಿಸಿ ಮಾರಾಟ ಮಾಡಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಹಾಗೂ ತಾನೇ ಸ್ವತಃ ಅವುಗಳ ಲೆಕ್ಕವಿಡುತ್ತಿದ್ದ. ಆತನು ರಸ್ತೆಯ ಮುಂದೆ ಮೇಜು-ಕುರ್ಚಿಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಪುಸ್ತಕ-ಲೇಖನಿ ಹಿಡಿದು ಕುಳಿತಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಿತ್ತು. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಉಚಿತ ಚಿಕಿತ್ಸಾಲಯವನ್ನೂ ತೆರೆದು ತ್ರೈಲೋಕ್ಯನಾಥನನ್ನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ವೈದ್ಯನನ್ನಾಗಿ ನೇಮಿಸಿದ್ದ.

ಹರಿಮೋಹನ ತುಂಬ ಉದಾರ, ಇಚ್ಛೆ ಬಂದಂತೆ ದಾನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ; ಆತ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದಂತೆ ನಡೆಯುವ ‘ನವಾಬ’.

ಅವನು ಬಯಲಾಟದ ಗುಂಪೊಂದನ್ನು ಸ್ವತಃ ಕಟ್ಟಿದ್ದ. ತಾನೇ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ, ಹಾಡುಗಳನ್ನೂ ಕಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದ. ಯಾರಾದರೂ ಬಯಲಾಟಕ್ಕೆ ಕರೆದರೆ ಸ್ವತಃ ತಾನೇ ಹೋಗಿ ನಡೆಸಿಕೊಡುತ್ತಿದ್ದ. ಒಮ್ಮೆ ಕಾಳೀಕೃಷ್ಣನ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮನ ಮಾವನಾದ ಶ್ರೀನಾಥ್ ದಾಸ್ ರವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ‘ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ’ ನಾಟಕವನ್ನು ಆಡಿಸಲಾಯಿತು. ಅಭಿನಯವು ತುಂಬ ಹೃದಯಂಗಮವಾಗಿತ್ತು. ಕಾಳೀಕೃಷ್ಣನೂ ಅದನ್ನು ನೋಡಿದ್ದನು. ಲೆಫ್ಟಿನೆಂಟ್ ಗವರ್ನರ್‌ನು ನಾಲ್ಕು ಕುದುರೆಗಳುಳ್ಳ ಫೀಟನ್ ಗಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಓಡಾಡುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ಕಂಡು ಹರಿಮೋಹನನು, ‘ನಾನು ಯಾರಿಗೇನು ಕಡಿಮೆ?’ ಎಂಬ ಗತ್ತಿನಿಂದ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಮಹಡಿಯ ಗಾಡಿ ಮಾಡಿಸಿ, ಅದಕ್ಕೆ ಎಂಟು ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಹೂಡಿ, ಅದರಲ್ಲಿ ಬಯಲಾಟದ ಗುಂಪನ್ನು ಕರೆದೊಯ್ದ. ವಾದ್ಯಗಳೊಂದಿಗೆ ಹಾಡುತ್ತ ಇಡೀ ಪಟ್ಟಣವನ್ನು ಸುತ್ತಿದ. ಯಾರಾದರೂ ಅವನನ್ನು ಮೀರಿಸಿ ಹೋಗುವುದನ್ನು ಅವನು ಸಹಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ವೈ.ಎಸ್.ಎನ್. ಕಂಪೆನಿಯೊಂದಿಗೆ ಸ್ಪರ್ಧಿಸಿ, ಒಮ್ಮೆ ಗೇವ್‌ಖಾಲಿಗೆ ಹೋಗಿಬರುವ ಸ್ವೀಮರ್ ಸಾರಿಗೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ್ದನು. ಎಂಟಾಣೆಯ ಬದಲಿಗೆ ಎರಡಾಣೆ ಬಾಡಿಗೆ. ಆದರೂ ಆ ಕಂಪನಿಯನ್ನು ಹಿಂದೆ ಹಾಕಲಾಗದೇ ಪ್ರಕಟಣೆಯೊಂದನ್ನು ಹೊರಡಿಸಿದ್ದ. ತನ್ನ ಸ್ವೀಮರಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಯಾಣಿಕರು ಬಿಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಪ್ರಯಾಣಿಸಬಹುದು, ಅಲ್ಲದೆ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಒಂದು ದೊನ್ನೆ ‘ಸಂದೇಶ’ (ಬಂಗಾಳದ ಒಂದು ಸಿಹಿ ತಿಂಡಿ) ಕೊಡಲಾಗುವುದು ಎಂದು. ಕೆಲವು ಸಹಪಾಠಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಕಾಳೀಕೃಷ್ಣನೂ ಸಹ ಆ ಸ್ವೀಮರ್‌ನಲ್ಲಿ ಗೇವ್‌ಖಾಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಸುತ್ತಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದನು. ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ರೀತಿಯ ‘ಖಿಯಾಲಿ’ (ಚಟ)ಗಳಿರಬಹುದೋ ಅವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಹರಿಮೋಹನನು ಈಡೇರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಆದರೆ ಅವನ ನಡವಳಿಕೆ ನಿಷ್ಕಳಂಕವಾಗಿತ್ತು. ಅವನು ಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ಗೌರವಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಆಗಾಧ ಧನಸಂಪತ್ತನ್ನು ತನ್ನ ಮರುಳು ಚಪಲಗಳಲ್ಲಿ ಉಡಾಯಿಸಿ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದನು. ಒಮ್ಮೆ ಒಬ್ಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕ್ಕೆ ಅವನನ್ನು, “ನೀವು ಅಂತಹ ಮಹಾಪುರುಷನ ವಂಶಸ್ಥನಾಗಿದ್ದರೂ ಹೀಗೆ ಲಂಗುಲಗಾಮಿಲ್ಲದ ಜೀವನ ನಡೆಸುತ್ತಿರುವಿರಾ?” ಎಂದು ಕೇಳಿಯೇ ಬಿಟ್ಟ. ಅದಕ್ಕೆ ಹರಿಮೋಹನ್ ರಾಯ್ “ಹ್ಲಾ! ಅವರು ಮೂವತ್ತಮೂರು ಕೋಟಿ ದೇವದೇವಿಯರನ್ನು ‘ವರದೋವಾಃದ್ವಿತೀಯಂ’ (ನಿರಾಕಾರ ಬ್ರಹ್ಮ)ನಲ್ಲಿ ಐಕ್ಯಗೊಳಿಸಿದ್ದರು. ನಾನು ಆ ಒಂದನ್ನೂ ಹಾರಿಸಿಬಿಟ್ಟೆ” ಎಂದು ಉತ್ತರಿಸಿದ್ದ.

ಕಾಳೀಕೃಷ್ಣನ ವಯಸ್ಸು ಕಿಶೋರಾವಸ್ಥೆಯನ್ನು ದಾಟುತ್ತಿತ್ತು. ಅವನಿಗೆ ಓದುಬರಹದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ; ತಾಯಿಯ ಜೊತೆಜೊತೆಗಿದ್ದು ಹುಡುಗಿಯರಂತೆ ಅಡಿಗೆ, ಗೃಹಕೃತ್ಯ ಹಾಗೂ ಕೈಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಅಭಿರುಚಿಯಿದ್ದು, ನೈಪುಣ್ಯತೆಯನ್ನೂ ಗಳಿಸಿದ್ದ. ತಮ್ಮ-ತಂಗಿಯರಿಗೆ ಆಗಾಧ ವಾತ್ಸಲ್ಯವಿತ್ತು. ಜನ್ಮತಃ ಬಂದ ಶಾಂತಭಾವಗಳು ಅವನಲ್ಲಿ ಅರಳಿ ನಿಂತಿದ್ದವು. ಈ ರೀತಿಯ ಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳವನ ಭವಿಷ್ಯವು

ಎನಾಗುವುದೆಂದು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ತಾಯಿ-ತಂದೆಯರಿಗಾಗಲಿ, ಶಿಕ್ಷಕರಿಗಾಗಲಿ, ಆತ್ಮೀಯರಿಗಾಗಲಿ ಕಷ್ಟವಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರ ಪ್ರಕಾರ ಆಗಿನೂ ಹದಿನಾಲ್ಕು ವರ್ಷದವನಾಗಿದ್ದ ಕಾಳೀಕೃಷ್ಣನ ಭವಿಷ್ಯ ಚಿತ್ರ 'ಕೃತಕೃತ್ಯನೂ, ವಿದ್ಯಾವಿಶಾರದನೂ, ಸಚ್ಚರಿತ್ರನೂ, ಸಭ್ಯನೂ ಆದ ಸದ್ಗೃಹಸ್ಥ' ಎಂಬುದೇ ಆಗಿತ್ತು.

ಆದರೆ ಮನುಷ್ಯನ ಮನಸ್ಸಿನಾಳದಲ್ಲಿ ಅದೆಷ್ಟು ಬಗೆಯ ಸಂಸಾರಗಳು ಸುಪ್ತವಾಗಿರುತ್ತವೆಯೋ ಯಾರಿಗೆ ಗೊತ್ತು? ಅವು ಮೇಲೆದ್ದು ಬರುವವರೆಗೂ ಅವುಗಳ ಸುಳಿವು ಎಳ್ಳಷ್ಟು ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ಜೀವನ ಇತರ ಸಾವಿರಾರು ಮನುಷ್ಯರ ಜೀವನದಂತೆ ಸಾಗದೆ, ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ವಿರುದ್ಧ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲೇ ಸಾಗಬೇಕೆಂದು ನಿರ್ಣಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ ಎಂದು ಯೌವನಕ್ಕೆ ಕಾಲಿಡುತ್ತಿದ್ದ ಕಾಳೀಕೃಷ್ಣನು ಎಂದಾದರೂ ಭಾವಿಸಿದ್ದನೇ? ತನ್ನ ಜೀವನ ಬೇರೆ ಹಾದಿಯಲ್ಲೇ ಸಾಗುತ್ತಿದೆ ಎಂಬುದು ಗಮನಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ಅವನು ಬಹಳ ಅಚ್ಚರಿಪಟ್ಟನು; ಅವನ ಹತ್ತಿರದ ಸಂಬಂಧಿಗಳ ವಿಸ್ಮಯಕ್ಕೂ ಪಾರವೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ತಾಯಿಯ ಸೆರೆಗು ಹಿಡಿದು ನಡೆಯುವ, ಅತಿ ಸಂಕೋಚ ಸ್ವಭಾವದ ಈ ಹುಡುಗನ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿದ್ದ ವೈರಾಗ್ಯಾನಲವು ಇವನು ಒಂಬತ್ತನೆಯ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಓದುವಾಗ ಒಬ್ಬ ತೇಜಸ್ವಿಯಾದ ಸಹಪಾಠಿಯ ಸಂಸರ್ಗದಿಂದ ಭುಗಿಲೆದ್ದಿತು.

೨

ಆ ತೇಜಸ್ವಿ ತರುಣನ ಹೆಸರು ಖಗೇಂದ್ರನಾಥ ಚಟ್ಟೋಪಾಧ್ಯಾಯ. ಇವರೇ ಮುಂದೆ ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರ ಶಿಷ್ಯರಲ್ಲೊಬ್ಬರಾದ ಸ್ವಾಮಿ ವಿಮಲಾನಂದರು. ತೆಳುವಾದ ಮೈಕಟ್ಟು ಹೊಂದಿದ್ದರೂ ಅವನ ಮುಖಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ಅಸಾಧಾರಣ ಚೆಲುವು ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಎಲ್ಲರ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವಿರವಾದ ಮೇಧಾಶಕ್ತಿ ಹೊರಹೊಮ್ಮುತ್ತಿತ್ತು. ಅವನದು ಶಾಂತ ಸ್ವಭಾವ, ಅವನ ನುಡಿ ಮಧುರ ಮತ್ತು ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಎಲ್ಲರೊಡನೆ ಬೆರೆಯುವ ಪ್ರಕೃತಿ. ತಾನಾಗಿಯೇ ಯುವಕರಿದ್ದೆಡೆಗೆ ಹೋಗಿ, ಮಾತನಾಡಿ, ಸ್ವಲ್ಪ ಸಮಯದಲ್ಲಿಯೇ ಅವರನ್ನು ತನ್ನವರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ. ಖಗೇನನು ಕಟ್ಟಾ ನೀತಿವಂತ. ಇವನನ್ನು ಕೇಂದ್ರವಾಗಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಹುಡುಗರ ಒಂದು ಬಳಗವೇ ಬೆಳೆದಿತ್ತು. ಅವರೊಡನೆ ಈತ ಸದಾಚಾರ, ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ, ಉನ್ನತ ಆದರ್ಶ, ನಿಷ್ಠೆ ಇವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಚರ್ಚಿಸುತ್ತಿದ್ದ, ಜೀವನದಲ್ಲೂ ಅವನ್ನು ತಾನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಜೀವನದ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಅವನಿಗೆ ಪ್ರಬಲವಾದ ಸೇತೆ. ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಸಾಧು-ಸಂನ್ಯಾಸಿಗಳಿದ್ದಾರೆಂದು ತಿಳಿದುಬಂದರೆ, ಅವರನ್ನು ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಅವರ ಸತ್ಸಂಗ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ. ಅವರು ನಿಜವಾದ ಸಾಧು ಎಂದೆನಿಸಿದರೆ ತನ್ನ ಬಳಗವನ್ನೂ ಕರೆದೊಯ್ಯುತ್ತಿದ್ದ. ಖಗೇನನ ತೇಜಸ್ಸು, ನಿಷ್ಕಾಪಟ್ಯ ಹಾಗೂ ನಿಃಸ್ವಾರ್ಥ ಪವಿತ್ರ ಪ್ರೀತಿಯು ಆತನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿ ಒಂದು ರೀತಿಯ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು

ಜಾಗೃತಗೊಳಿಸಿತ್ತು. ಅಯಸ್ಕಾಂತವು ಕಬ್ಬಿಣವನ್ನು ತನ್ನೆಡೆಗೆ ಆಕರ್ಷಿಸುವಂತೆ ಅವನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ತರುಣರನ್ನು ತನ್ನೆಡೆಗೆ ಸೆಳೆದು ತರುತ್ತಿತ್ತು.

ಮೃದು ಸ್ವಭಾವದ ಹಾಗೂ ಲಜ್ಜಾಶೀಲನಾದ ಕಾಳೀಕೃಷ್ಣನಿಗೂ ಈ ಆಕರ್ಷಣೆಯನ್ನು ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಇವರಿಬ್ಬರಲ್ಲಿ ಮಾತುಕತೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತ ಗಾಢ ಸ್ನೇಹವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿತು. ಖಗೇನನಿಗೆ ನೈತಿಕ ಆದರ್ಶವಂತೂ ಮೊದಲೇ ಇತ್ತು. ಅದರೊಂದಿಗೆ ಈಗ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಒಲವೂ ಬೆಸೆಯಿತು. ಇಬ್ಬರೂ ಪರಸ್ಪರ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿಬರುವುದು ರೂಢಿಯಾಯಿತು. ಕಾಳೀಕೃಷ್ಣನಂತೆ-ತಾಯಿಯರು ಖಗೇನನನ್ನು ಸ್ವಂತ ಮಗನಂತೆಯೇ ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಕಾಳೀಕೃಷ್ಣನೂ ಸಹ ಖಗೇನನ ಮನೆಗೆ ಬಂದಾಗಲೆಲ್ಲ ಅತಿ ಆತ್ಮೀಯವಾದ ಆದರ, ಸ್ನೇಹಗಳು ಎದುರುಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದವು. ಪ್ರಾಯಶಃ ದಿನವೂ ಸಂಜೆ ಖಗೇನ ಕಾಳೀಕೃಷ್ಣನ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿಬರುತ್ತಿದ್ದ. ಇಬ್ಬರೂ ಸದ್ವಿಚಾರ ಮಾಡುತ್ತ ನಡೆದು ಕೊಂಡು ಪಟೋಲ್‌ಡಂಗಾದಲ್ಲಿರುವ ಖಗೇನನ ಮನೆಗೆ ತಲುಪುತ್ತಿದ್ದರು. ನಂತರ ಖಗೇನ ಕಾಳೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಮತ್ತೆ ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರ ಬಿಟ್ಟುಬರಲು ಹೋಗಿ, ಕಡೆಗೆ ನಾರಿಕೇಲ್‌ಡಂಗಾ ವರೆಗೂ ಬರುತ್ತಿದ್ದ. ಅವರು ಚರ್ಚಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಉನ್ನತ ವಿಚಾರಗಳು ಅದೆಷ್ಟು ಕುತೂಹಲಕರವಾಗಿತ್ತೆಂದರೆ, ಕಾಳೀಕೃಷ್ಣನು ಪುನಃ ಖಗೇನನನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರದವರೆಗೂ ಬಂದು ಬೀಳ್ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದ.

ಸ್ವಲ್ಪ ದಿನಗಳಲ್ಲೇ ಇಬ್ಬರೂ ಎಂಟ್ರೆನ್ಸ್ ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಉತ್ತೀರ್ಣರಾಗಿ ರಿಪನ್ ಕಾಲೇಜನ್ನು ಸೇರಿದರು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅವರ ಬಳಗವೂ ಚೆನ್ನಾಗಿಯೇ ಪುಷ್ಟಿಗೊಂಡಿತ್ತು. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಪಟೋಲ್‌ಡಂಗಾದಲ್ಲಿರುವ ಖಗೇನನ ಮನೆಯೇ ಎಲ್ಲರೂ ಸೇರುವ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿತ್ತು. ಧರ್ಮಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಓದುವುದು, ಭಜನೆ, ಸಂಕೀರ್ತನೆ, ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ವಿಷಯಗಳ ಚರ್ಚೆ ಇವೆಲ್ಲವೂ ಭರದಿಂದ ಸಾಗಿದ್ದವು.

ಖಗೇನ್, ಕಾಳೀಕೃಷ್ಣರಲ್ಲದೆ ಅವರ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಇತರ ಮುಖ್ಯ ಜೊತೆಗಾರರೆಂದರೆ ಖಗೇನನ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪನ ಮಗ ಹರಿಪದ ಚಟ್ಟೋಪಾಧ್ಯಾಯ (ಮುಂದೆ ಸ್ವಾಮಿ ಬೋಧಾನಂದ), ಸುಧೀರ ಚಂದ್ರ ಚಕ್ರವರ್ತಿ (ಮುಂದೆ ಸ್ವಾಮಿ ಶುದ್ಧಾನಂದ), ಸುಶೀಲ ಚಕ್ರವರ್ತಿ (ಸುಧೀರನ ತಮ್ಮ, ಮುಂದೆ ಸ್ವಾಮಿ ಪ್ರಕಾಶಾನಂದ), ಗೋವಿಂದ ಶುಕುಲ್ (ಮುಂದೆ ಸ್ವಾಮಿ ಆತ್ಮಾನಂದ), ಯದುಪತಿ ಚಟ್ಟೋಪಾಧ್ಯಾಯ, ಶಶಿಭೂಷಣ ದಾಸ್, ಕುಂಜವಿಹಾರಿ ಬಸು ಹಾಗೂ ವಿಶಿನ ವಿಹಾರಿ ದೇ. ಸುಧೀರನನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ ಉಳಿದವರೆಲ್ಲರೂ ರಿಪನ್ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಓದುತ್ತಿದ್ದರು. ಸುಶೀಲ ಎರಡು ತರಗತಿ ಕೆಳಗೆ, ಮಿಕ್ಕಲ್ಲರೂ ಒಂದೇ ಶ್ರೇಣಿಯವರು.

ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಹಿಮೆ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ಗುಂಪಿನ ಪ್ರಭಾವ ಕೊಲ್ಕತ್ತಾದಲ್ಲಿ ಬಹಳವಿತ್ತು. ಆತನ ಸಾಧನ ವೈಖರಿಯು ಅನೇಕ

ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳಿಂದ ಕೂಡಿತ್ತು. ಶಂಖನಾದ, ಏಕತಾರಿಯೊಂದಿಗೆ ಓಂಕಾರಗಾನ ಮತ್ತು ಆಗಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಅಲ್ಪ ಮಿನಿಯಂ ನಂತಹ ಒಂದು ಲೋಹದ ಬಾಚಣಿಗೆಯಿಂದ ಉದ್ಭವಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಿರುವ ಒರಟು ಕೂದಲನ್ನು ಬಾಚುವಿಕೆ (ಉದ್ದೇಶ ಅಯಸ್ಕಾಂತೀಯ ಮತ್ತು ವಿದ್ಯುಚ್ಛಕ್ತಿಯ ಆಕರ್ಷಣೆ; ಅದು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕತೆಗೆ ಸಹಕಾರಿಯಂತೆ!). ಕೊಲ್ಮತ್ತೆಯ ಬೀದಿಗಳಿದರೆ, ಈ ರೀತಿಯ ವೇಷ-ಭೂಷಣಗಳುಳ್ಳ ಮಹಿಮನ ಗುಂಪಿನವರು ಒಂದಿಬ್ಬರಾದರೂ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿದ್ದೇ ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಮಹಾಶಯನದು ತುಂಬ ಗಾಂಭೀರ್ಯದ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ. ಕಾಶೀಪುರದ ಆತನ ತೋಟದಲ್ಲಿ ಅವನ 'ಸಾಧನ ಚಕ್ರ'ವು ಸೇರುತ್ತಿತ್ತು. ಖಿಗೇನ್ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿಬರುತ್ತಿದ್ದ, ಅಲ್ಲಿಯ ಪದ್ಧತಿಯಂತೆ ಉದ್ಭವಾದ ಕೂದಲನ್ನು ಬೆಳೆಸಿದ್ದನು. ಬೆಳಗ್ಗೆ, ಸಂಜೆ ಮನೆಯ ತನ್ನ ಚಿಕ್ಕ ಕೊಠಡಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಂಭ್ರಾಣಿ ಹೊಗೆ ಹಾಕಿ, ಕಾಷಾಯವನ್ನುಟ್ಟು ಶಂಖವನ್ನೂದುತ್ತಿದ್ದ ಹಾಗೂ ಏಕತಾರಿ ವಾದ್ಯವನ್ನು ಹಿಡಿದು (ಕುಂಡಲಿನಿಯನ್ನು ಜಾಗೃತಗೊಳಿಸಲು) ಓಂಕಾರ ಸಾಧನೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ. ಕಾಳೀಕೃಷ್ಣನೂ ಖಿಗೇನನನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಉದ್ಭವಕೂದಲು ಬಾಚಣಿಗೆ ಹಾಗೂ ಏಕತಾರಿಯನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದ. ಖಿಗೇನನು ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ನವೀನಚಂದ್ರ ರಾಯ್ ಎಂಬ ಉನ್ನತ ಮಟ್ಟದ ಕರ್ತಾಭಜಾ ಸಾಧಕನ ಹತ್ತಿರವೂ ಹೋಗಿಬರುತ್ತಿದ್ದ (ಈತ ಸಿಟಿ ಕಾಲೇಜಿನ ಅಧ್ಯಕ್ಷನಾದ, ಬ್ರಾಹ್ಮಸಮಾಜದ ಉಮೇಶ್ ಚಂದ್ರ ದತ್ತನ ಗುರು). ಇವರು ಕರ್ತಾಭಜಾ ಗುಂಪಿನವರಾದರೂ ಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಸಾಧನೆ ಮಾಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. 'ಚಕ್ರ'ದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಧ್ಯಾನ ಮತ್ತು ಯೋಗಾಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ಸುಧೀರನು ಯೋಗಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕಾಗಿ ಶ್ಯಾಮಾಚರಣ ಲಾಹಿರಿಯ ಶಿಷ್ಯನಾದ ಆರ್ಯ ಮಿಷನ್ ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟಿನ ಪಂಚಾನನ ಭಟ್ಟಾಚಾರ್ಯನ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಿಬರುತ್ತಿದ್ದ. ಸುಧೀರನು ವ್ಯಾಸಂಗ ಶೀಲ; ಧರ್ಮಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬಹಳವಾಗಿ ಓದುತ್ತಿದ್ದ. ಅವನು ಕಾಲಿಗೆ ಪಾದರಕ್ಷೆ ಧರಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಪ್ಯಾಂಟನ್ನೂ ಧರಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಉತ್ತರೀಯ ಹೊದ್ದುಕೊಂಡು ಕಾಲೇಜಿಗೆ ಹೋಗಿಬರುತ್ತಿದ್ದ. ಬ್ರಾಹ್ಮ ವಿದ್ಯಾಲಯದಲ್ಲಿ (ಸಿಟಿ ಕಾಲೇಜು) ಇದು ಸಭ್ಯತೆಯ ಲಕ್ಷಣವಲ್ಲವೆಂದು ಅಲ್ಲಿಯ ಆಧ್ಯಾಪಕರಾದ ಹೇರಂಬ ಮಿತ್ರರಿಂದ ಅವಹೇಳನಕ್ಕೂ ಗುರಿಯಾಗಿದ್ದ.

ಇನ್ನೂ ಎಷ್ಟೋ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಬಂಧುಗಳು ಆ ನವ ಯುವಾ ವಸ್ಥೆಯ ಆಧ್ಯಾತ್ಮ-ಉನ್ನಾದದ ನೆನಪಿನೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿಹೋಗಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಬಗ್ಗೆ ಕಾಳೀಕೃಷ್ಣನ ವಿವರಣೆ ಹೀಗಿದೆ:

“ನಾರಾಯಣ ಅಣ್ಣ ನೋಡಲು ಬಲು ಎತ್ತರ. ಆರೂವರೆ ಅಡಿಗೂ ಹೆಚ್ಚಿರಬಹುದು. ತೆಳು ಮೈಕಟ್ಟು, ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಮಾರುದ್ದದ ಕೂದಲು, ಗಡ್ಡ ಮೀಸೆಗಳೂ ಇದ್ದವು. ವಯಸ್ಸು ೨೪-೨೫ ಇದ್ದಿರಬಹುದು. ತುಂಬ ಸರಳ ಮತ್ತು ಅಮಾಯಕ ಸ್ವಭಾವ. ಮದುವೆಯಾಗಿತ್ತು. ಗಡಪಾರಾದಲ್ಲಿದ್ದನು; ಗಂಡ-ಹೆಂಡತಿಯ

ರಿಬ್ಬರೂ ಕಾಷಾಯ ತೊಟ್ಟು ಸಾಧನೆ, ಭಜನೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಬಹಳ ಜೋರಾಗಿ ಸಂಕೀರ್ತನೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ನಾವು ಆಗಾಗ ಅವನಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ವಿಷಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಚರ್ಚಿಸಿ ಸಂಕೀರ್ತನೆಯಲ್ಲೂ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೆವು, ಅವನೊಂದಿಗೆ ತುಂಬ ಬೆರೆಯುತ್ತಿದ್ದೆವು. ಅವನು ಕೋತಿಗಳ ಮಾಂಸವೊಂದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಾಕಿ ಎಲ್ಲಾ ಜೀವಜಂತುಗಳ ಮಾಂಸವನ್ನು ತಾನು ತಿಂದಿರುವುದಾಗಿಯೂ, ಸರ್ಪವನ್ನೂ ಸಹ ಬಿಟ್ಟಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ. ಅವನ ಚಿಕ್ಕ ಕೊಠಡಿ ಬಹಳ ಓರಣವಾಗಿರುತ್ತಿತ್ತು, ಹೂತೋಟವೂ ಇತ್ತು. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಘ್ರಚರ್ಮ ಮತ್ತು ಕಾಷಾಯ ಬಣ್ಣದ ಆಸನಗಳು, ಏಕತಾರಿ ವಾದ್ಯ, ತಂಬೂರಿ ಹಾಗೂ ದೇವದೇವಿಯರ ಚಿತ್ರಪಟಗಳಿರುತ್ತಿದ್ದವು.

“ಪಾಗಲ್ ದಾ (ಹುಚ್ಚು ಅಣ್ಣ) ವಿಜಯಕೃಷ್ಣ ಗೋಸ್ವಾಮಿ ಯವರ ಶಿಷ್ಯ. ಅವನು ಮಧುರಭಾವದ ಸಾಧನೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ. ಭಗವತ್ಪ್ರೇಮಕ್ಕಾಗಿ ಹುಚ್ಚನಾಗಿ, ಆ ರೀತಿಯ ಭಾವನೆಗಳಿಂದ ಆವೇಶಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ಕಾರಣ ಅವನನನ್ನು ನಾವೆಲ್ಲರೂ 'ಹುಚ್ಚಣ್ಣ' ನೆಂದೇ ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದೆವು. ಖಿಗೇನನೊಂದಿಗೆ ನಾನು ತುಂಬ ಬೆರೆಯುತ್ತಿದ್ದೆನಾದ್ದರಿಂದ, ನಮ್ಮಿಬ್ಬರನ್ನು ಒಟ್ಟಿಗೆ ನೋಡಿದಾಗ ಪಾಗಲ್ ದಾ ರಾಧಾಕೃಷ್ಣರ ಯುಗಲಭಾವದಿಂದ ಉದ್ದೀಪನಾಗಿ ನಮ್ಮನ್ನೇ ನೆಟ್ಟ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡುತ್ತಿರುತ್ತಿದ್ದ. ಸ್ವಲ್ಪ ದಿನಗಳಲ್ಲೇ ಆತ ಎಲ್ಲಿಗೋ ಹೊರಟುಹೋದ. ಬಹಳ ಹುಡುಕಿದರೂ ಆತನ ಸುಳಿವು ಸಿಗಲೇ ಇಲ್ಲ.

“ಖೇಲಾತ್ ಎಂಬುವನು ಶೈಶವದಲ್ಲೇ ತಂದೆ-ತಾಯಂದಿರನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದ್ದರಿಂದ ಸರ್ಪಂಟೀನ್ ಲೇನಿನಲ್ಲಿರುವ ಆತನ ಸೋದರಮಾವನೇ ಅವನನ್ನು ಬೆಳೆಸಿದ್ದ. ಉಜ್ಜಲ ಗೌರವರ್ಣ, ಸುಲಕ್ಷಣವಂತ, ಬಲಿಷ್ಠ ಮತ್ತು ಮೃದು ಸ್ವಭಾವದ ಯುವಕ. ಮೊದಲು ದುಷ್ಟರ ಸಂಗಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದು ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ನೈತಿಕವಾಗಿ ಪತಿತನಾಗಿದ್ದ. ಆದ್ದರಿಂದ ನಮ್ಮ ಮುಂದೆ ಕುಗ್ಗಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ. ಖಿಗೇನನ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಖೇಲಾತ್ ನವಜೀವನ ಪಡೆದಿದ್ದ. ಅವನ ಮಧುರ ಸ್ವಭಾವದಿಂದಾಗಿ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಅವನನ್ನು ಬಹಳ ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಿದ್ದೆವು. ಮುಂದೆ ಅವನು ಜಯರಾಮಬಾಟಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮಾತೆ ಶಾರದಾದೇವಿಯವರ ದರ್ಶನ ಪಡೆದಾಗ 'ಮಾತೃವಾತ್ಸಲ್ಯವೆಂದು ಯಾವುದನ್ನು ಕರೆಯುತ್ತಾರೋ ಅದೇ ನೆಂದು ನಾನರಿಯೆ' ಎಂದು ಅವರಿಗೆ ಹೇಳಿದ್ದ. ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಆತನ ತಾಯಿ ತೀರಿಹೋಗಿದ್ದಳೆಂದು ಕೇಳಿ ಶ್ರೀಮಾತೆಯವರು ತುಂಬ ದುಃಖಿಸಿ, ಕರುಣೆಯಿಂದ ಆಗಲೇ ಅವನಿಗೆ ಮಂತ್ರದೀಕ್ಷೆಯನ್ನೂ ದಯಪಾಲಿಸಿದ್ದರು. ಈ ಖೇಲಾತನೇ ನಮ್ಮ ಸಂಗಡಿಗರ ಪೈಕಿ ಶ್ರೀಮಾತೆಯವರ ಕೃಪೆ ಪಡೆದವರಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿಗ. ಆದರೆ ಅವನು ಅದನ್ನು ನಮ್ಮ ನಡುವೆ ಗೋಪ್ಯವಾಗಿರಿಸಿದ್ದ. ಚಿಕ್ಕ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಅವನು ಕಾಲರಾದಿಂದ ಮೃತ್ಯುವಶನಾದ.”

(ಮುಂದುವರಿಯುವುದು)